INTENTIONALITY AND PURPOSE IN THE TRANSLATION OF A POLITICAL DISCOURSE

Sorin Suciu
Lecturer, PhD, Sapientia University of Tîrgu Mureș

Abstract : Our paper aims to reveal the bricks of Pragmatics – intentionality, speech acts, deixis etc. – in a fragment from a controversial political discourse, enclosed in those contextual frames theorized by Eugen Coșeriu. Furthermore, using the modern translating theories we are trying to underline the mechanism through which this fragment's translation fuels an open conflict, according to the goals of each party involved. We are taking into consideration Jacques Derrida's concept of diferrance, active in one of the oppositions forming his philosophy's foundation, namely that between the spoken and the written word.

Keywords: intentionality, discourse, deixis, translation, context

„*Povestea ceea: un nebun aruncă o piatră în apă și zece cumințI n-o pot scoate.*"[1]

Pornind de la vechiul proverb românesc ales ca motto al acestei lucrări, proverb citat de către nemuritorul Ion Creangă în fermecătoarele amintiri ale „copilăriei copilului universal", încercăm a încercui - pornind dinspre teoriile uneia dintre cele mai noi discipline lingvistice, și anume Pragmatica - unul dintre nenumăratele discursuri politice dâmbovițene[2], mai mult sau mai puțin responsabile, care ne gâdilă, de cele mai multe ori în mod neplăcut urechile[3], având în vedere ubicuitatea acestora în spațiul mediatic autohton contemporan. Vom încerca a releva osatura pragmatică a fragmentului de discurs ales ca suport al lucrării noastre, formată din principiile enunțate de către Herbert Paul Grice, pe de o parte, dar și din elementele intenționalității actelor de vorbire, teoretizate de către unul din părinții Pragmaticii, John Austin, și anume prezența actelor locuționare, ilocuționare și perlocuționare în propozițiile constatative și performative, ancorarea acestora prin intermediul deixisului, eventualitatea întrunirii condițiilor optime de realizare a performativelor, precum și din reflexivitatea enunțurilor vorbitorului în funcție de tipul de ascultător (Erving Goffman), pe de altă parte. Mai mult, cu ajutorul aparatului Pragmaticii și al traductologiei moderne, vom radiografia edificiul construit pe baza discursului în cauză, tradus și în limba maghiară, observând cum se exploatează, la maxim, ambiguitățile mai mult sau mai puțin intenționate ale autorului. Astfel, scos din context, fragmentul de discurs este interpretat și tradus în funcție de scopul urmărit de comanditari, conform cu teoria traductologică a *skopos*-ului, elaborată de către Katharina Reiss și Hans Vermeer. Dar să vedem despre ce este vorba:

[1] Dintru' nceput, iertat fie-ne, rogu-vă, limbajul nițel cam slobod, pe alocuri, al acestei lucrări, dar aplecatu' ni-s-a, deja, de noua limbă de lemn ce a invadat chiar și spațiul academic, motiv pentru care, beneficiind și de nițică aplecare' ntr' ale cuvântului scris, încercăm a condimenta nițel lucrarea noastră, fără a face rabat, însă, de la nivelul de științificitate al acesteia, necesară contextului prezentării și publicării, așa cum bine-i șade unui cercetător cât de cât serios.

[2] Unul dintre stereotipurile gândirii românești transpuse în sensurile cuvintelor („Măsurile au fost luate *dâmbovițean*, în pripă", „Acum pierdem specialiștii în mod stupid și *dâmbovițean*"), inventariat și de G. Gruiță în *Moda lingvistică. Norma, uzul și abuzul,* Editura Paralela 45, Pitești, 2006, p. 27.

[3] Temenea altui nemuritor zugrav al moravurilor românești, de astă dată citadine, Ion Luca Caragiale.

BDD-A28601 © 2018 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:26 UTC)

„Fără a minimaliza sau ignora subiectul, părerea mea este că anul acesta va fi unul al încercărilor de a băga bățul prin gard, noi să sărim la ei, ei la noi, și anul ăsta să devină unul al certurilor, în loc să fie al unirii. Nu sunt trei mari partide, e drept că nu trebuie ignorați, dar eu vă spun foarte simplu: am transmis că dacă steagul secuiesc va flutura pe instituțiile de acolo, toți vor flutura lângă steag. Nici nu poate fi vorba de o astfel de autonomie pentru secui. Cât timp cântă ei acolo, la ei în curte, e una, dar din punct de vedere legal lucrurile sunt foarte clare."[4]

În primul rând trebuie subliniat faptul că discursul folosit ca punct de pornire al acestei lucrări a fost extras și transcris din contextul unei emisiuni televizate, fiind, dacă folosim cadrele discursului în viziunea lui Eugen Coșeriu[5], o *situație* canonică de comunicare, *imediată* cu accente *mediate* datorate ambiguității, mai mult sau mai puțin intenționate, dintr-o *sferă* incluzând *zona* limbii române, ce include terminologia și chiar argoul politic, pe de o parte, dar și *domeniul* contextual politico-administrativ, cu semnificații specifice și *mediul* reliefat de cuvintele utilizate, pe de alta, toate acestea cuprinse în *universul* discursului politic. Din acest motiv, putem uza de conceptul *diferanței*[6] lui Jacques Derrida, care este cel mai puternic exprimat într-una din opozițiile ce stau la baza filosofiei sale deconstructiviste, și anume cea dintre cuvântul vorbit și cel scris, cu preponderența celui din urmă asupra celui dintâi. Păstrând proporțiile, bineînțeles, viziunea sa anti-logocentristă ne permite să subliniem diluarea/augmentarea sensului cuvântului transcris în vederea traducerii și difuzării în mass-media, pe modelul „metaforei"[7] derideene. Astfel, pe de o parte, se poate corela modul de exercitare a puterii și controlului de către politicieni cu rolul jurnalistului modern, care, de cele mai multe ori, chiar dacă nu e pe de-a-ntregul conștient de aceste mecanisme, le aplică, mai mult sau mai puțin servil, și cu aplicabilitatea teoriilor filosofice postmoderniste, pe de alta. Regizorul Sidney Lumet expune, într-un film din 1976[8], modul în care un post de televiziune exploatează, cinic, setea de absolut a telespectatorilor, sete ostoită, cu linguriță, prin intermediul unui proroc modern, fost prezentator TV. Puțin mai aproape de noi, în 1987, o echipă de cercetători britanici avertiza asupra pericolului reprezentat de către noul jurnalism și, în special, de noii jurnaliști ce se constituie într-o elită deviantă care asigură, prin promovarea unui comportament articulat, funcționarea tuturor domeniilor organizate ale societății. Un alt cercetător aplecat pe această temă, americanul

[4] Mihai Tudose, Realitatea.net", 10.01.2018, disponibil la https://www.realitatea.net/premierul-tudose-pune-piciorul-in-prag-in-subiectul-autonomiei-maghiarilor_2131317.html, accesat la 17.08.2018.

[5] Pentru aprofundare vezi Coșeriu, Eugeniu, *Determinare și cadru. Două probleme ale unei lingvistici a vorbirii*, 1955-1956, trad. rom. de Constantin Dominte, în revista „Forum", nr. 478– 480, 1999.

[6] Pentru că filosofia occidentală a dat întâietate oralității, considerând cuvântul vorbit ca un suport pentru o imediată prezență a sensului și pe cel scris ca pe un simplu substituent sau o reprezentare secundară a spunerii, Derrida încearcă să mărească pe cât mai mult posibil această diferență, această tendință naturală a îndepărtării cuvântului scris de Logosul „constrângător", declarându-i independența. Astfel, Derrida îi conferă *cuvântului scris* un sens ce depășește cu mult pe cel de *semnificant grafic,* acesta însemnând, astfel, totalitatea ce face această inscripție posibilă, adică toate diferențele prin care limbajul este constituit. La Derrida, scrisul se referă la difuzia identității (eu, obiect, semnificat, semnificant) printr-o vastă rețea de relații și diferențe, devenind, astfel, mișcarea diferenței înseși. În acest sens, Derrida vine cu termenul considerat a fi central în filosofia sa, și anume *diferanța,* care-și trage parțial semnificațiile din saussuriana *diferență,* ca principiu constitutiv al limbajului (un cuvânt este definit de ceea ce el nu este, de diferențele sale față de celelalte cuvinte), la acestea adăugându-se ambivalența francezului *différer,* cuvânt care poate însemna atât „a diferi" cât și „a amâna", conferindu-i diferenței și o dimensiune temporală. Ba mai mult, substituirea lui „e" cu „a" din „différance" nu este sesizabilă în rostirea franceză, fiind o schimbare mută, sesizabilă doar în scris, ca și cum aceasta ar avea puterea de a contracara prevalența oralității, despre care am amintit anterior (Habib, Rafey, *A History of Literary Criticism. From Plato to the Present*, Blackwell Publishing, Malden, 2005, pp. 649-656).

[7] Substituirea *ad infinitum* a unui semnificant cu altul, pe orizontală, pe fundalul ruperii legăturii cu Logosul, cea care ține lumea laolaltă. Un exemplu actual, fierbinte, de aplicare a „metaforei" în societate este încercarea de redefinire a familiei conform cu directivele neomarxismului „european".

[8] Sidney Lumet (director), Paddy Chayefski (writer), Network, MGM/ UA, USA, 1976.

BDD-A28601 © 2018 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:26 UTC)

David Barsamian, se referă la jurnaliști ca „stenografi ai puterii", identificând elemente prin care schițează un model tip „pudel – stăpân", aflat la polul opus al clasicului jurnalist, „câine de pază al societății"[9].

Reîntorcându-ne la oile noastre, după această ilustrativă raită prin domeniul jurnalismului actual, amintim că fraza inflamatoare de care ne vom lega demonstrația este: „Nu sunt trei mari partide[I]/, e drept[II]/ că nu trebuie ignorați,[III]/ dar eu vă spun foarte simplu:[IV]/ am transmis[V]/ că[VII]/ dacă steagul secuiesc va flutura pe instituțiile de acolo,[VI]/ toți vor flutura lângă steag.[VII]/" Din punctul de vedere al tipurilor propoziționale inventariate de către Austin[10], din șapte propoziții ce constituie fraza, avem patru *constatative* ([I, II, IV] și [VI])și trei *performative* ([III, V] și [VII]). După cum se poate observa și din nota de subsol, în esență, o propoziție constatativă este una în care se afirmă/declară/remarcă/expune ceva și despre care se poate spune că este adevărată ori falsă, iar o propoziție performativă este una în care se îndeamnă la acțiune. Pe scurt, o constatativă afirmă și o performativă face. Din motive de spațiu și relevanță a temei acestei lucrări, nu ne vom apleca asupra constatativelor, ci vom pune accent pe performative.

Nu putem merge mai departe, însă, fără a aminti de acele „condiții optime" („felicity conditions") ce trebuie îndeplinite de către un enunț pentru ca acesta să poată fi numit performativ. Din punct de vedere structural, Austin contrapune celor două ipostaze posibile ale unei propoziții constatative, și anume adevărată sau falsă, alte două ipostaze aplicabile performativelor, de această dată, și anume acelea de a fi într-o condiție „fericită" ori într-una „nefericită". De fapt, metoda folosită de Austin în explicarea performativelor este una apofatică, dacă ne este permisă această analogie, cercetătorul vorbind despre acele circumstanțe în care un enunț performativ, în esență, eșuează în a-și îndeplini condiția.[11] Dar, pe scurt, să vedem care sunt aceste condiții și dacă ele se întrunesc în cazul nostru: *autoritatea, inteligibilitatea, claritatea* și *aplicabilitatea*[12].

---

[9] David Barsamian, *Stenographers of Power: Media and Propaganda*, Common Courage Press, Monroe, ME, USA, 1992, pp. 34-56

[10] "The term 'performative' will be used in a variety of cognate ways and constructions, much as the term 'imperative' is. The name is derived, of course, from 'perform', the usual verb with the noun 'action': it indicates that the issuing of the utterance is the performing of an action it is not normally thought of as just saying something. (…) With performative utterances are contrasted, for example and essentially, 'constative' utterances: to issue a constative utterance [i.e. to utter it with a historical reference] is to make a statement. To issue a performative utterance is, for example, to make a bet" (John Austin, *How To Do Things With Words. The William James Lectures delivered at Harward University in 195*5, Oxford University Press, Oxford, 1962, p. 6).

[11] "Besides the uttering of the words of the so called performative, a good many other things have as a general rule to be right and to go right if we are to be said to have happily brought off our action. What these are we may hope to discover by looking at and classifying types of case in which something *goes wrong* and the act - marrying, betting, bequeathing, christening, or what not - is therefore at least to some extent a failure: the utterance is then, we may say, not indeed false but in general *unhappy*. And for this reason we call the doctrine of *the things that can be and go wrong* on the occasion of such utterances, *the doctrine of the Infelicities*" (*Ibidem*, p. 14).

[12] " (A. I) There must exist an accepted conventional procedure having a certain conventional effect, that procedure to include the uttering of certain words by certain persons in certain circumstances, and further,
(A. 2) the particular persons and circumstances in a given case must be appropriate for the invocation of the particular procedure invoked.
(B. I) The procedure must be executed by all participants both correctly and
(B. 2) completely.
(Γ. I) Where, as often, the procedure is designed for use by persons having certain thoughts or feelings, or for the inauguration of certain consequential conduct on the part of any participant, then a person participating in and so invoking the procedure must in fact have those thoughts or feelings, and the participants must intend so to conduct themselves, and further
(Γ. 2) must actually so conduct themselves subsequently" (*Ibidem*, pp. 14-15).

BDD-A28601 © 2018 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:26 UTC)

Înainte de a merge mai departe, este evident faptul că spiritele au fost inflamate de verbul „a flutura", care, folosit metaforic, a fost tendențios interpretat de cel puțin una din părțile implicate cu sensul „a spânzura"[13], în condițiile în care, după cum am subliniat în interludiul referitor la rolul jurnalismului în jocurile de putere actuale, proasta legătură telefonică și dicția mai puțin adecvată a autorului discursului au permis, oarecum forțat, acest lucru. Nu trebuie să insistăm asupra faptului că orice om de bun simț a înțeles în cheia potrivită mesajul transmis de către vorbitor, deranjant este felul în care cei mai puțin informați de starea lucrurilor pot fi manipulați, într-o direcție sau alta.[14] Strict semantic, sensul de dicționar al verbului intranzitiv „a flutura" este, în contextul respectiv, sensul figurat al verbului „a zbura", așa cum apare la a doua poziție în *Micul dicționar academic*[15], însemnând, de fapt, în argou politic, „zborul" din funcții al demnitarilor locali din subordinea guvernului care nu-și îndeplinesc atribuțiile din fișa postului. Echivalentul ales de traducătorul maghiar, în primă fază, este verbul „lóg", care înseamnă, în principal, „a atârna", dar în sintagma „lógni fog"[16] are și sensul de „a spânzura", sens augmentat de contextul imediat al titlului știrii. Trebuie precizat, totuși, că se revine cu o actualizare a acesteia, în care se redă mai nuanțat problema, folosindu-se verbul „lobog"[17], cu sensuri asemănătoare dar nu atât de dure ca în prima fază. De asemenea, mass-media din Ungaria folosește și alți echivalenți ai verbului respectiv, în funcție de scopul urmărit în „informarea" cititorilor proprii.[18]

Evident, propoziția în cauză, asupra căreia vom zăbovi nițel mai mult, este performativa „toți vor flutura lângă steag", propoziție care, din punct de vedere gramatical, este o completivă directă consecutivă unei circumstanțiale condiționale. Astfel, în ceea ce privește prima din cele patru condiții optime de realizare a performativei austiniene,

---

[13] „Tudose: A székelyek a zászlóik mellett fognak lógni" este titlul știrii de pe portalul transindex.ro. Echivalentul în limba română este: „Tudose: secuii vor atârna lângă steagul lor". Nu comentăm mai departe, ci redăm citatul tradus în știrea principală, așa cum apare, în același loc: „hogyha a székelyföldi intézményekre kiteszik a székely zászlót, akkor azok is lógni fognak akik kitették azt. A székelyek autonómiájáról szó sem lehet..." În traducere proprie: „dacă pe instituțiile din ținutul secuiesc vor arbora steagul secuiesc, atunci vor fi spânzurați și cei care l-au pus. Despre autonomia secuilor nici nu poate fi vorba." Folosim sensul acesta al cuvântului deoarece în aceeași știre, unul dintre cei implicați uzează de el ca răspuns: „Având un mesaj caracteristic evului mediu, premierul Tudose a jignit și a amenințat comunitatea maghiară din Secuime. Domnia sa poate să nu fie de acord cu un proiect politic însă nu-i poate trimite la spânzurătoare pe cei cu care nu este de aceeași părere" (*** *Tudose: A székelyek a zászlóik mellett fognak lógni,* în „Transindex. A napos oldal", 11.01.2018, disponibil la http://itthon.transindex.ro/?hir=50116, accesat la 08.10.2018).

[14] Fenomen generalizat, din păcate, dacă ne gândim că un cunoscut de-al nostru, umblat bine prin Europa, a fost în stare să motiveze absența de la referendumul pentru definirea familiei prin aceea că, în cazul în care va fi validat, politicienii români vor putea cere alungarea maghiarilor din Ardeal.

[15] „A flutura = [At: BIBLIA (1688) ap. TDRG/ Pzi: flutur, (iuz) ~rez / E: fluture] 1 vi (D. insecte, păsări etc.) A bate din aripi Si: a fâlfâi (1). 2 vi (Pex) A zbura. 3 vi (D. steaguri, haine, plete etc.) A se legăna în vânt Si: a fâlfâi (2). 4 vi (Reg; d. oameni; cu determinările „din cap") A scutura capul. 5 vi (Reg; d. vite; cu determinările „din coarne") A da din coarne. 6 vr (Înv; nob) A-și pierde mințile după ceva. 7 smi (Îc) ~ră-vânt Om neserios, nestatornic Si: fluieră-vânt, derbedeu, vagabond. 8 vt A agita în aer un obiect, făcându-l să fâlfâie. 9 vt A învârti prin aer (amenințător) o sabie, un băț etc. Si: a fluștura (3). 10 vi (D. zâmbet, surâs) A se schița" (Academia Română, Micul dicționar academic, ediția a II-a, Editura Univers Enciclopedic, București, 2010, disponibil la https://dexonline.ro/definitie/a%20flutura, accesat la 09.10.2018).

[16] „Vmin lóg; vmiről lóg; (bizalmas) még lógni fog: még akasztófára kerül", în Bárczi Géza és Országh László (szerkesztők), A Magyar Nyelv Értelmező Szótára, I-VII Kötet, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1959-1962, disponibil la http://mek.oszk.hu/adatbazis/magyar-nyelv-ertelmezo-szotara/kereses.php?csakcimben=&szo=L%C3%93G&offset=0&kereses=l%C3%B3gni%2A, accesat la 09.10.2018).

[17] *Ibidem*

[18] Câteva variante alternative: https://mno.hu/hatarontul/roman-miniszterelnok-azok-is-logni-fognak-akik-kiteszi-a-szekely-zaszlot-2439513 sau https://24.hu/kulfold/2018/01/11/fellogatna-a-szekely-zaszlot-kituzoket-a-roman-kormanyfo/, accesate la 09.10.2018.

BDD-A28601 © 2018 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:26 UTC)

autoritatea, putem afirma, din start, faptul că, şi în absurda eventualitate în care autorul ar fi gândit literal „fluturatul" secuilor lângă al lor simbol, ar fi fost imposibil deoarece, din punct de vedere pragmatic, ar fi intrat sub incidenţa unuia dintre elementele ce compun acea „doctrină a condiţiilor nefericite" care duc la eşuarea performativelor, în viziunea lui Austin. Autoritatea supremă, Dumnezeu, interzice crima. Punct. Dacă vorbim, însă, de autoritatea oficială a Primului ministru al României, aceea de a putea demite un demnitar al statului român care nu îşi îndeplineşte atribuţiile legale, alta este situaţia. Ba mai mult, nici una dintre interpretările în vederea transcrierii şi traducerii discursului în cauză nu menţionează valenţa *deictică* cu codificare lexicală[19] a metaforei respective. Ancorarea în discurs a acesteia se realizează prin *deicticul personal* exprimat prin pronumele nehotărât „toţi", din incipitul propoziţiei incriminate, care se dezambiguizează în propoziţia *constatativă*[20]din finalul fragmentului - „dar, din punct de vedere legal lucrurile sunt foarte clare" -, în sensul în care pe clădirile instituţiilor statului se pot arbora doar simbolurile oficiale ale statului. Prin urmare, acei „toţi" ce „vor flutura" lângă steagul arborat ilegal, adică vor fi demişi, nu sunt, de fapt, secuii din Secuime ci reprezentanţii puterii locale care nu şi-au îndeplinit obligaţiile de serviciu. Bineînţeles, vagul şi ambiguitatea, realizate prin metafore, elipse etc., sunt elemente specifice limbajului politic, fapt pentru care descifrarea acestora necesită un nivel minim de cunoştinţe în domeniu, pe lângă cunoaşterea foarte bună a limbii. Asta pe de o parte, deoarece, pe de alta, responsabilitatea celui care scoate porumbelul pe gură este la fel de necesară, dovadă şi revenirea ulterioară cu scuze şi explicaţii suplimentare a fostului Prim Ministru al României.[21] După cum afirmam anterior, presa şi adversarii politici exploatează la maxim aceste ambiguităţi, tuşele groase, din ce în ce mai groase, din păcate, putând duce la aberaţii de tipul celei a unuia dintre liderii UDMR, Porcsalmi Bálint: „Având un mesaj caracteristic evului mediu, premierul Tudose a jignit şi a ameninţat comunitatea maghiară din Secuime. Domnia sa poate să nu fie de acord cu un proiect politic însă nu-i poate trimite la spânzurătoare pe cei cu care nu este de aceeaşi părere."[22] Sau, mai grav, chiar a preşedintelui UDMR, Kelemen Hunor: „În UE nu poţi să propui fără consecinţe politice reintroducerea pedepsei capitale şi după aceea să spui pentru o comunitate mai mică sau mai mare că nu eşti de acord cu ideile comunităţii respective şi se vor flutura, că vor fi spânzuraţi, că vor fi omorâţi." Atât în cazul traducerilor discutate aici, cât şi în cazul celor două discursuri ale liderilor maghiarilor din România date ca exemplu, *interpretantul,* care, după Charles Sanders Peirce, este „starea de conştiinţă obiectivată comportamental şi provocată unui interpret de contactul pe care acesta îl are cu semnul şi, implicit, cu semioza", s-a lăsat impresionat peste limitele rezonabilului de către *semnul* de interpretat şi, pierzând legătura cu *obiectul,* a lăsat în ofsaid, dacă ne este permisă o exprimare nițel mai trivială, *interpretul.*[23]

---

[19] Deixisul este „ansamblul modalităţilor de expresie care asigură ancorarea mesajului lingvistic (enunţ) în situaţia de comunicare în care este produs" (Valeria, Guţu-Romalo (coord.), *Gramatica limbii române. II. Enunţul*, Editura Academiei Române, Bucureşti, 2005, p. 535)

[20] Aici e de menţionat faptul că teoria actelor verbale a lui Austin depinde esenţial de context, fapt subliniat şi de el însuşi, deoarece graniţa dintre constatative şi performative este destul de fluidă.

[21] **** Tudose despre afirmaţiile referitoare la autonomie: Mi-am prezentat punctul de vedere la CNCD; îmi cer scuze public,* în „Agenţia Naţională de Presă. Agerpres", din 01.02.2018, disponibil la https://www.agerpres.ro/politica/2018/02/01/tudose-despre-afirmatiile-referitoare-la-autonomie-mi-am-prezentat-punctul-de-vedere-la-cncd-imi-cer-scuze-public--47468, accesat la 08.10.2018.

[22]Porcsalmi Bálint, preluare de pe Twitter în **** Tudose: A székelyek a zászlóik mellett fognak* lógni, în „Transindex. A napos oldal", 11.01.2018, disponibil la http://itthon.transindex.ro/?hir=50116, accesat la 08.10.2018.

[23] Primii trei termeni din această frază reprezintă triada înţelegerii semnului lingvistic la Peirce, cel de-al patrulea este controversatul element introdus în dezvoltarea teoriei - deoarece interpretantul nu poate exista fără un suport fizic, adică persoana care interpretează şi, implicit, înţelege acest semn -, folosit şi de către Charles Morris, cel care a impus termenul *pragmatică*. „For Peirce, then, any instance of signification contains a sign-vehicle, an object and interpretant. Moreover, the object determines the sign by placing constraints which any

BDD-A28601 © 2018 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:26 UTC)

Mergând mai departe, nici următoarele două condiții ce ar fi trebuit să concure la realizarea în fapt a performativei nu se întrunesc, deoarece discursul fostului premier nu este nici *clar* și nici îndeajuns de *inteligibil*, fapt imputabil, într-o anumită măsură și mijloacelor tehnice de realizare a emisiunii respective. Cât despre *aplicabilitate,* aceasta ajută la îndeplinirea performativei gândite de către autorul discursului abia după revenirea asupra celor declarate, clarificându-se, astfel, atât contextul discursului cât și *intenționalitatea* ce constituie, de fapt, baza Pragmaticii lingvistice: „Nu se poate vorbi despre autonomia unei bucăți din România. Când m-am referit la fluturatul pe steag, m-am referit la autoritățile statului, care trebuie să aplice legea, mandatele lor fluturând pe steag, dacă nu aplică legea.”[24]

Ba mai mult, discursul în cauză nu îndeplinește nici toate cele patru reguli constituente ale *principiului cooperării* teoretizat de către Grice. Astfel, chiar dacă putem spune că sunt îndeplinite *regula cantității,* deoarece nu folosește mai multă informație decât este necesară comprehensiunii enunțului și cea a *calității,* deoarece afirmă, destul de corect, un adevăr, eșuează în ceea ce privește *stilul,* neclar și neîngrijit, precum și în cazul *relevanței,* deși întrebarea moderatorului emisiunii respective lăsa destul loc de bătut câmpii.[25] Nimic nou sub soare, însă, după cum subliniază Anne Reboul și Jacques Moeschler, „interesul principal al maximelor lui Grice nu constă într-atît în faptul că ele trebuie să fie respectate de interlocutori; partea lor cea mai novatoare constă mai degrabă în ideea ca ele să poată fi exploatate de către interlocutori.”[26] Și da, de exploatat, interlocutorii noștri sigur au exploatat la maxim maximele lui Grice, una din părți maximalizând capitalul electoral rezultat și din această dispută, dacă avem în vedere că FIDESZ a câștigat alegerile electorale din Ungaria și cu voturile cetățenilor româno-maghiari din Ardeal, „bine” așezați cu fundul în două luntre.

În ceea ce privește *principiul politeții,* nici nu merită să-l aprofundăm aici, pentru că oricine ascultă discursul respectiv realizează faptul că fostul premier al României a cam avut motiv să-și ceară scuze, ulterior, lucru pe care le-am fi meritat și noi, ceilalți ascultători/adresanți, avizați sau neavizați, dacă e să amintim și de tipurile de ascultători ai unui enunț/discurs clasificate de către Goffman[27], pentru că noi chiar nu greșiserăm cu nimic în cazul respectiv.

---

sign must meet if it is to signify the object. Consequently, the sign signifies its object only in virtue of some of its features. Additionally, the sign determines an interpretant by focusing our understanding on certain features of the signifying relation between sign and object. This enables us to understand the object of the sign more fully (Albert Atkin, *Peirce's Theory of Signs*, în „The Stanford Encyclopedia of Philosophy”Summer 2013 Edition, Edward N. Zalta (ed.), disponibil la https://plato.stanford.edu/archives/sum2013/entries/peirce-semiotics/, accesat la 09.10.2018).

[24] **** CNCD: Mihai Tudose – sancționat cu avertisment pentru afirmația legată de autonomia secuilor,* în Agenția Națională de Presă. Agerpres”, din 07.02.2018, disponibil la https://www.agerpres.ro/social/2018/02/07/cncd-mihai-tudose-sanctionat-cu-avertisment-pentru-afirmatia-legata-de-autonomia-secuilor--50828, accesat la 09.10.2018.

[25] Maximele lui Grice: „Quantity: Make your contribution as informative as is required (for the current purposes of the exchange). Do not make your contribution more informative than is required.
Quality: (Supermaxim): Try to make your contribution one that is true. (Submaxims): Do not say what you believe to be false. Do not say that for which you lack adequate evidence.
Relation: Be relevant.
Manner: (Supermaxim): Be perspicuous. (Submaxims): Avoid obscurity of expression. Avoid ambiguity. Be brief (avoid unnecessary prolixity). Be orderly. Frame whatever you say in the form most suitable for any reply that would be regarded as appropriate; or, facilitate in your form of expression the appropriate reply” (Kepa Korta and John Perry, *Pragmatics*, „***The Stanford Encyclopedia of Philosophy”*** (Winter 2015 Edition), Edward N. Zalta (ed.), disponibil la https://plato.stanford.edu/archives/win2015/entries/pragmatics/, accesat la 09.10.2018.

[26] Anne Reboul & Jacques Moeschler, *Pragmatica, azi. O nouă știință a comunicării*, traducere de Liana Pop, Editura Echinox, Cluj, 2001, p. 48.

[27] Acestea sunt *adresantul direct*/direct adressee, cel care nu poate refuza rolul de ascultător fără a ofensa vorbitorul, *participantul avizat*/ratified participant, cel care poate refuza mai ușor, fără vreo potențială ofensă,

BDD-A28601 © 2018 “Petru Maior” University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:26 UTC)

Intrând mai adânc în analiza structurii pragmatice a discursului ales, ajungem la actele verbale teoretizate de către Austin, acte verbale ce definesc viziunea lingvisticii axată pe uzul limbii și pe interacțiunea socială (”How to do things with words”), viziune ce pornește din presupunerea *intenționalității* de comunicare a vorbitorului cu ascultătorul. Deși pare banal, pe scurt, privite din perspectiva interacțiunii sociale, actele verbale implică fapte de vorbire atunci când *cineva* (vorbitorul) *spune ceva altcuiva* (ascultătorul), într-un anumit *moment* și într-un anumit *loc* (ancorarea deictică a enunțului). Vorbitorul își ajustează enunțul pentru a se adapta ascultătorului, folosind contextul, presupusa experiență și cunoștințele comune, precum și ceea ce știe sau presupune despre capacitatea ascultătorului de a înțelege mesajul transmis. Revenind la tipurile de ascultători clasificate de către Goffman, trebuie subliniat faptul că reflexivitatea enunțurilor vorbitorului este destinată ascultătorului (*direct adressee*) și nu participantului neavizat (*overhearer*, ca *bystander* sau *eavesdroper*). Cu toate acestea, un participant neavizat poate auzi și interpreta un mesaj la fel de bine ca unul avizat, în cazul în care are auzul îndeajuns de fin iar bagajul său de informații și experiența îi permit acest lucru. Prin urmare, ca participanți neavizați de tipul celui amintit în fraza anterioară, ne putem da cu părerea în speța de față, ridicând nițel fusta discursului ales ca suport și încercând a dezvălui puțin din desuurile pragmatice, mai mult sau mai puțin curate, ale acestuia.

Dezvoltând un pic mai mult aspectul pragmatic al discursului în cauză, ajunserăm, iată, și la actele verbale clasificate de către Austin. Astfel, în fragmentul discursiv analizat aici, avem atât acte *locuționare,* adică afirmații propriu-zise vehiculate de către enunț, deoarece propoziția negativă „nu sunt trei mari partide”, de exemplu, poate fi evaluată în termenii de adevărat sau fals, cât și acte *ilocuționare*, adică acțiunea însăși de a afirma, *intenția*, atitudinea subiectivă care generează afirmația, precum este *exprimarea opiniei* din propoziția „părerea mea este că anul acesta va fi unul al încercărilor de a băga bățul prin gard (…)”, dar și acte *perlocuționare*, adică încercări de a obține adeziunea receptorului, de a-l convinge sau influența întru atingerea unui anumit scop, precum în infamanta frază cu „fluturatul lângă steag” despre care am emis și noi o grămadă de acte verbale până în acest punct, fie ele și doar cu noi înșine.[28]

Ajunși aproape de finalul construcției noastre realizate pe fundamentul pragmatic al unui fragment de discurs politic difuzat în mass-media actuală, nu ne rămâne decât a așeza cheia de boltă prin apelul la cinismul maximei *scopul scuză mijloacele,* atât de dragă real-politichiei actuale, bazată pe un pragmatism prost înțeles. Astfel, probabil, a apărut și teoria traductologică a *scopului* (*Skopostheorie*), teorie care, în opiniile unora dintre criticii acesteia, trage înapoi traductologia, readucând-o la nivelul pozitivismului secolului al XVIII-lea, prin acordarea unor prerogative discreționare traducătorului, preocupat în primul rând de cerințele clientului, cerințe care, în general, vizează atingerea unor scopuri legate de profit, electoral, în al nostru caz particular. În studiul introductiv la scurta dar plina de miez operă a lui Paul Ricoeur, *Despre traducere,* Magda Jeanrenaud subliniază faptul că „orientarea traducerii

---

vorbitorul și *participantul neavizat*/overhearer, adică orice persoană care aude un enunț, întâmplător (bystander) sau intenționat (eavesdroper) (Erving Goffman, *Forms of Talk,* University of Pennsilvania Press, Philadelphia, 1981, p. 131).

[28] Bineînțeles, granițele dintre cele trei tipuri de acte de vorbire sunt destul de fluide, un act locuționar putând fi, în același timp, și ilocuționar, dar și perlocuționar, după cum ne spune Austin însuși: „There is yet a further sense (C) in which to perform a locutionary act, and therein an illocutionary act, may also be to perform an act of another kind. Saying some- thing will often, or even normally, produce certain consequential effects upon the feelings, thoughts, or actions of the audience, or of the speaker, or of other persons: and it may be done with the design, intention, or purpose of producing them; and we may then say, thinking of this, that the speaker has performed an act in the nomenclature of which reference is made either (C. *a*), only obliquely, or even (C. *b*), not at all, to the performance of the locutionary or illocutionary act. We shall call the performance of an act of this kind the performance of a perlocutionary act or perlocution” (John Austin, *op. cit.,* p. 101).

BDD-A28601 © 2018 “Petru Maior” University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:26 UTC)

către funcția textului de tradus se erijează astfel în principiu traductiv de bază: invarianța conținutului pentru textele de tip informativ, analogia formei pentru cele de tip expresiv, obținerea unei reacții identice din partea receptorului în cazul textului incitativ. Dintr-o astfel de perspectivă, care privilegiază în mod necondiționat scopul urmărit de textul de origine, o expresie idiomatică precum, de pildă, *a storm in a teacup* poate fi tradusă fie printr-o variantă strict denotativă ca *beaucoup d'agitation pour rien*, dacă traducătorul a decis că se află în fața unui text de tip informativ, fie prin *une tempête dans un verre d'eau* dacă textul este de factură expresivă, iar aflarea unei echivalențe idiomatice are valoare expresivă sau, în fine, prin *une agitation imbécile, disproportionnée*, dacă textul este clasificat ca aparținând categoriei incitative."[29] Mult mai critică este opinia Miroslavei Luchiancicova, care afirmă, nici mai mult nici mai puțin, faptul că „*teoria-Skopos* admite o situație neordinară: în cazul când textul originalului lipsește pe moment, traducătorul creează un text propriu, aproximativ celui original, conducându-se de scopul sau indicațiile clientului. Potrivit acestei teorii, alegerea strategiilor și metodelor de traducere depinde de un anumit scop: este mai important să obții o traducere urmărind ținta exactă, decât să efectuezi o traducere printr-o metodă anumită. Trebuie să relevăm și faptul că *Skopos*-ul traducerii diferă adesea de *scopul* textului-sursă, pentru că traducerea ca fapt de creare a textului-țintă este un alt act decât crearea textului-sursă."[30] Ba mai mult: „Scopurile traducerii pot fi cele mai diferite și textele corespunzătoare traducerii pot fi principial diverse. Și neesențială pare a fi măsura în care traducerea este apropiată originalului, dacă ea corespunde propriului scop. Într-un caz, scopul traducerii este maxim, apropiat de original, în alte cazuri, scopul poate fi altul: de a aduce la cunoștință receptorului o oricare informație, de a-l convinge, de a-l motiva să realizeze o afacere, de a induce pe cineva în eroare etc."[31] Prin urmare, conform clasificării cuplului Reiss - Vermeer a textelor de tradus în funcție de scopul urmărit de comanditar, aici avem un *text incitativ*, potențialul său exploziv fiind exploatat la maxim de către traducători, cu largul concurs al lipsei de prevedere a autorului acestuia, eufemistic vorbind.

În concluzie, de-a lungul lucrării noastre, folosind uneltele Pragmaticii lingvistice și ale Traductologiei moderne, am încercat a releva modul în care neglijența în exprimare a unui fost demnitar al statului român a permis difuzarea în mass-media românească a unui discurs care, după o traducere tendențioasă, axată pe scopul comanditarilor acesteia, conform cu teoria inițiată de către Reiss și Vermeer, a fost difuzată în mass-media maghiară din România și Ungaria, inflamând spiritele pe o temă de actualitate pentru o parte a cetățenilor celor două țări. Astfel, am putut observa cum o *metaforă* plasată într-o propoziție ce s-a vrut a fi una *performativă* nu și-a îndeplinit menirea *perlocuționară,* menire pornită din *intenționalitatea* auctorială a *actelor de vorbire*, element de bază al Pragmaticii lingvistice teoretizat, printre alții, de către Austin, Peirce și Grice. Ba mai mult, ca să trecem puțin și într-un alt registru, deoarece sănătosul obicei românesc de a face haz de necaz pare că are adepți și în rândul cetățenilor români de etnie maghiară, acest fapt a permis amplificarea forței *perlocuționare* a discursului tradus, determinând un vajnic secui să atârne, pentru că fluturatul în această situație nu este permis de către legile imuabile ale fizicii, literal, pe lângă steag.[32]

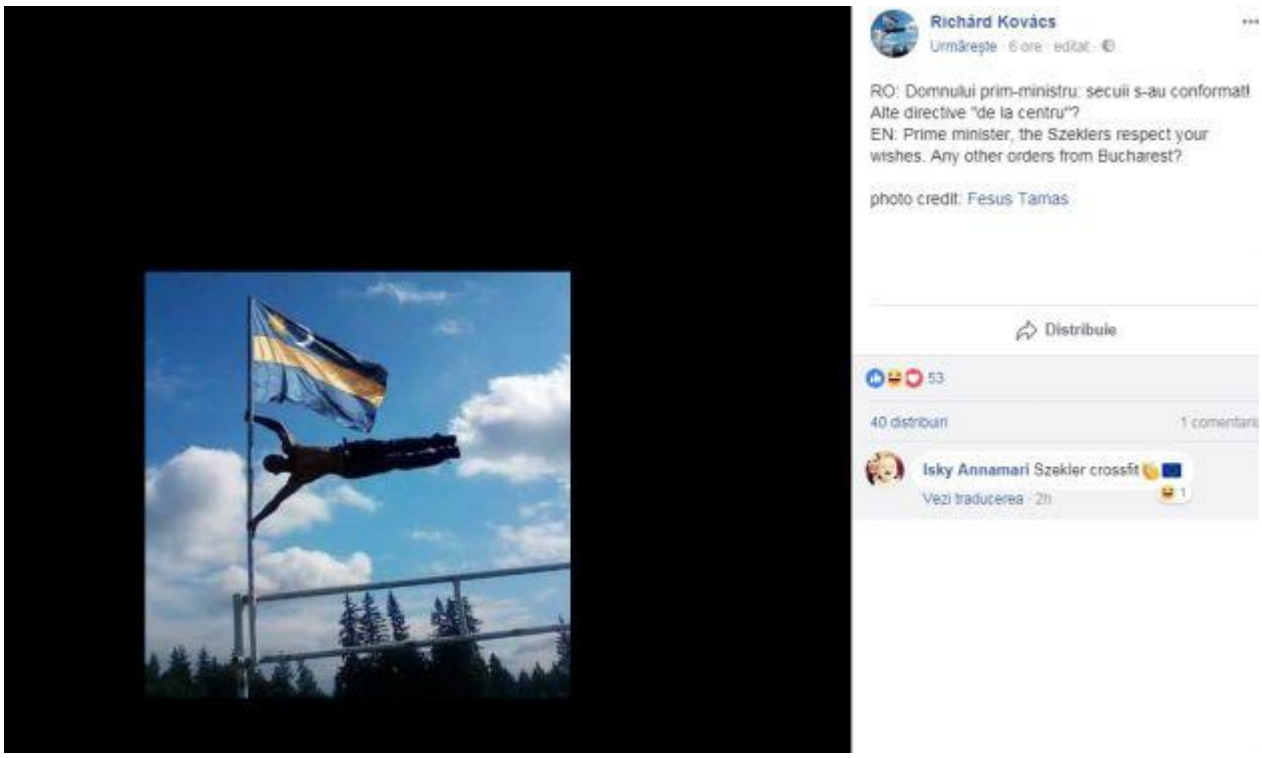
[29] Magda Jeanrenaud, *Traducerea filosofiei, filosofia traducerii*, studiu introductiv la Paul Ricœur, *Despre traducere*, traducere și studiu introductiv de Magda Jeanreanud, postfață de Domenico Jervolino, Editura Polirom, Iași, 2005, p. 8.

[30] Miroslava Luchiancicova, *Aspecte teoretice contemporane privind traducerea literară,* în „Philologia", nr 1-2 (283-284), an LVII, Academia de Științe a Moldovei, Institutul de Filologie, 2016, p. 67.

[31] V. N. Komissarov *apud* Miroslava Luchiancicova, *op. cit.*, p. 67.

[32] Radu Eremia, *Ironii la adresa lui Tudose după ce acesta a spus că „dacă steagul secuiesc va flutura pe instituții", toți vor „flutura lângă steag"*, în "Adevărul", 12.01.2018, disponibil la adev.ro/pbj97uhttps://adevarul.ro/news/politica/ironii-adresa-tudose-spus-daca-steagul-secuiesc-flutura-institutii-vor-flutura-steag-foto-1_5a58ee04df52022f7571a175/index.html, accesat la 11.10.2018.

BDD-A28601 © 2018 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:26 UTC)

BIBLIOGRAPHY

1. Academia Română, Micul dicționar academic, ediția a II-a, Editura Univers Enciclopedic, București, 2010.
2. Atkin, Albert, *Peirce's Theory of Signs*, „The Stanford Encyclopedia of Philosophy" (Summer 2013 Edition), Edward N. Zalta (ed.), disponibil la https://plato.stanford.edu/archives/sum2013/entries/peirce-semiotics/, accesat la 09.10.2018.
3. Austin, John, *How To Do Things With Words. The William James Lectures delivered at Harward University in 1955*, Oxford University Press, Oxford, 1962.
4. Bárczi Géza és Országh László (szerkesztők), A Magyar Nyelv Értelmező Szótára, I-VII Kötet, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1959-1962.
5. Barsamian, David, *Stenographers of Power: Media and Propaganda*, Common Courage Press, Monroe, ME, USA, 1992.
6. Coșeriu, Eugeniu, *Determinare și cadru. Două probleme ale unei lingvistici a vorbirii*, 1955-1956, trad. rom. de Constantin Dominte, în revista „Forum", nr. 478–480, 1999.
7. Goffman, Erving, *Forms of Talk*, University of Pennsilvania Press, Philadelphia, 1981.
8. Gruiță, G., *Moda lingvistică. Norma, uzul și abuzul*, Editura Paralela 45, Pitești, 2006.
9. Guțu-Romalo, Valeria (coord.), *Gramatica limbii române. II. Enunțul*, Editura Academiei Române, București, 2005.
10. Habib, Rafey, *A History of Literary Criticism. From Plato to the Present*, Blackwell Publishing, Malden, 2005.
11. Korta, Kepa and Perry, John, *Pragmatics*, „The Stanford Encyclopedia of Philosophy" (Winter 2015 Edition), Edward N. Zalta (ed.), disponibil la

BDD-A28601 © 2018 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:26 UTC)

https://plato.stanford.edu/archives/win2015/entries/pragmatics/, accesat la 09.10.2018.

12. Luchiancicova, Miroslava, *Aspecte teoretice contemporane privind traducerea literară*, în „Philologia", nr 1-2 (283-284), an LVII, Academia de Ştiinţe a Moldovei, Institutul de Filologie, 2016.
13. Reboul, Anne & Moeschler, Jacques, *Pragmatica, azi. O nouă ştiinţă a comunicării,* traducere de Liana Pop, Editura Echinox, Cluj, 2001.
14. Tudose, Mihai, intervenţie la „Realitatea.net", 10.01.2018, disponibil la https://www.realitatea.net/premierul-tudose-pune-piciorul-in-prag-in-subiectul-autonomiei-maghiarilor_2131317.html, accesat la 17.08.2018.
15. *** *Tudose: A székelyek a zászlóik mellett fognak lógni*, în „Transindex. A napos oldal", 11.01.2018, disponibil la http://itthon.transindex.ro/?hir=50116, accesat la 08.10.2018.

BDD-A28601 © 2018 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:26 UTC)